

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар

па вучэбнай рабоце БДУКМ

 С.Л. Шпарло

«21» 06 2024 г.

Рэгістрацыйны № ВД-6-105/ эвуч.

ТЭОРЫЯ І МЕТОДЫКА МУЗЕЙНАЙ СПРАВЫ

Вучэбная праграма ўстановы вышэйшай адукацыі

па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці

6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі АСВА 6-05-0322-03-2023 па спецыяльнасці 6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны, зацверджанага пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 23.08.2023 № 274, вучэбнага плана БДУКМ па спецыяльнасці 6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны

СКЛАДАЛЬНІК

І. І. Бамбешка, дацэнт кафедры гісторыка-культурнай спадчыны ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат культуралогіі

РЭЦЭНЗЕНТЫ

Ю. В. Кавалёва, загадчык аддзела экспазіцыйна-выставачнай работы дзяржаўнай установы «Музей гісторыі горада Мінска», кандыдат культуралогіі;

Ж. Л. Раманава, загадчык кафедры інфармацыйных рэсурсаў і камунікацый установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат педагагічных навук, дацэнт.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай гісторыка-культурнай спадчыны ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол №6 ад 25.01.2024 г.);
прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 5 ад 19.06.2024)

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

У сучасным свеце музей трывала зарэкамендаваў сябе як поліфункцыянальны сацыякультурны інстытут, які валодае шырокімі магчымасцямі для фарміравання асобы. Музейная сетка прадстаўлена рознымі яго відамі: ад класічных устаноў, арыентаваных на прэзентацыю асобных феноменаў гісторыі і культуры, да «жывых» музеяў, якія ахопліваюць значныя тэрыторыі і аднаўляюць цэлыя пласты прыроды, гісторыі і культуры. Такая разнастайнасць музейных устаноў і важнасць музеяў у жыцці сучаснага грамадства падцвярджае думку аб тым, што музейнай гісторыі, тэорыі і прыктыцы музейнай справы неабходна вучыцца прафесійна. Гэта дазволіць належным чынам уключаць музейныя прадметы ў кантэкст складаных культурна-гістарычных сувязей, якія ўзнаўляюцца музеямі ў адпаведнасці з яго профілем і сучасным разуменнем культурных традыцый. Такія абставіны робяць вучэбную дысцыпліну «Тэорыя і методыка музейнай справы» надзвычай актуальным і важным у працэсе падрыхтоўкі спецыялістаў у галіне музейнай справы.

Мэта выкладання вучэбнай дысцыпліны – знаёмства студэнтаў з сучасным музеем як сацыяльным інстытутам, яго фундаментальнымі асновамі і асноўнымі напрамкамі дзейнасці, а таксама сучаснымі прыёмамі работы.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- сфарміраваць уяўленне аб спецыфіцы музея як інстытута сацыякультурнай памяці;

- сфарміраваць уяўленні аб кірунках дзейнасці сучаснага музея;

- разгледзець заканамернасці і асаблівасці арганізацыі музейнай справы на сучасным этапе ў Рэспубліцы Беларусь;

«Тэорыя і методыка музейнай справы» з’яўляецца асноўнай і фундаментальнай вучэбнай дысцыплінай пры падрыхтоцы спецыялістаў-музеязнаўцаў і абавязковым элементам цыкла агульнапрафесійных і спецыяльных дысцыплін.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнты павінны **ведаць:**

- структуру, асноўныя паняцці і тэрміны музеязнаўства;

- тэарэтычныя і метадычныя аспекты камплектавання, захавання, ўліку і вывучэння фондавых збораў;

- тэарэтычныя і метадычныя аспекты праектавання музейных экспазіцый і выставак;

- тэарэтычныя і метадычныя аспекты культурна-адукацыйнай дзейнасці музея;

- арганізацыйна-прававыя асновы дзейнасці музея.

Студэнты павінны **ўмець:**

- выкарыстоўваць асноўныя паняцці, тэрміны, навывікі і фактычны матэрыял па музеязнаўству ў тэарэтычнай, метадычнай і практычнай музейнай дзейнасці;

- аналізаваць крыніцы па сучаснаму стану музейнай справы;

– даць характарыстыку сучаснаму стану музеяў, музейнага фонду і нерухомай гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі;

– вызначаць пагрозы існаванню музеяў і музейнай сеткі Рэспублікі Беларусь;

– выкарыстоўваць у практычнай дзейнасці юрыдычна-прававую базу дзейнасці музеяў РБ.

Студэнты павінны **валодаць:**

– асноўнымі метадамі музейнаўчых даследаванняў;

– асноўнымі прыёмамі аналізу музейнай справы ў сучасным свеце і Беларусі;

– метадамі і прыёмамі збору і папулярызацыі гісторыка-культурнай спадчыны.

Зместам вучэбнай дысцыпліны «Гісторыя музейнай справы» прадугледжана фарміраванне наступных кампетэнцый у адпаведнасці з адукацыйным стандартам вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці 6-05-0322-03 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай спадчыны:

Універсальныя кампетэнцыі:

УК – 5 Быць здольным да самаразвіцця і ўдасканалення ў прафесійнай дзейнасці;

УК – 6 Праяўляць ініцыятыву і адаптавацца да змен у прафесійнай дзейнасці;

УК – 10 Планаваць, арганізоўваць і весці менеджарскую, маркетынгавую і фінансавую дзейнасць у музейных установах і арганізацыях;

Базавыя прафесійныя кампетэнцыі:

БПК – 2 Выкарыстоўваць тэарэтычныя і метадычныя асновы гісторыка-культуралагічных і музеалагічных ведаў у дзейнасці сучаснага музея і даследаваннях аб'ектаў культурнай і прыроднай спадчыны.

Вучэбная дысцыпліна «Тэорыя і методыка музейнай справы» цесна звязана з такімі вучэбнымі дысцыплінамі, як «Гісторыя музейнай справы», «Асновы навукова-фондавай і навукова-даследчай работы музеяў», «Ахова гісторыка-культурнай спадчыны», «Музеі Беларусі», «Крыніцазнаўства» і інш.

Для павышэння эфектыўнасці вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Тэорыя і методыка музейнай справы» рэкамендуецца выкарыстоўваць тэхналогіі для актывізацыі разумовай дзейнасці студэнтаў (метады праблемных сітуацый, метады актывізуючых пытанняў, метады разважання ўслых і інш.).

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Тэорыя і методыка музейнай справы» прадугледжана ўсяго 188 гадзін, з якіх 82 гадзіны – аўдыторыя заняткі. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: 48 гадзін – лекцыі, 34 гадзіны – семінарскія заняткі. Форма бягучай атэстацыі – вуснае апытанне. Рэкамендаваная форма кантролю ведаў студэнтаў – экзамен.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны

Актуальнасць, мэта і задачы, структура вучэбнай дысцыпліны «Тэорыя і методыка музейнай справы», яе месца ў сістэме прафесійнай падрыхтоўкі будучых спецыялістаў музейнай справы. Кампетэнцыі, якія набываюць студэнты ў працэсе вывучэння вучэбнай дысцыпліны. Асноўныя віды вучэбных заняткаў і арганізацыя самастойнай работы студэнтаў, форма кантролю. Вучэбна-метадычнае і інфармацыйнае забеспячэнне вучэбнай дысцыпліны.

РАЗДЗЕЛ I. ГІСТОРЫЯ СТАНАЎЛЕННЯ МУЗЕЯЗНАЎСТВА

Тэма 1. Перыядызацыя музейзнаўства як навуковай дысцыпліны

Праблема перыядызацыі музейлогіі. Вопыт С. Цуруты. Крытэрыі для вылучэння асобных перыядаў.

Канцэпцыя «музейнай рэвалюцыі» і яе фармуліроўка ў працах А. Баўэра, П. ван Менша і Л. Мейр-ван Менш.

Эмансіпацыя музейлогіі як аснова для перыядызацыі. Ідэі З. Странскага, І. Мароевіча. Расійскі вопыт перыядызацыі (М. А. Тамілаў).

Тэма 2. Фарміраванне музейзнаўства як навуковай дысцыпліны

Этапы развіцця музейлогіі. Данавуковая стадыя (сярэдзіна XVI – канец XIX ст.). Першыя даследаванні па музейлогіі. Працы С. фон Кішчберга (1565), А. Алеярыя (1660), О. Ворма (1655), І. Д. Майёра (1674), К. Ф. Нікеліуса (1727), К. Лінея (1753), Г. Клема (1837) і інш.

Развіццё музеялагічных ідэй на прасторах Расійскай імперыі ў акрэслены перыяд. Праекты нацыянальнага музея Ф. Адэлунга, Б. Віхмана, Т. Зана і інш.

Эмпірычна-апісальная стадыя (канец XIX ст. – 1960-я гг.). Прафесіяналізацыя музейнага сектара як характэрная прымета другой стадыі. І. Г. Т. фон Грэсе і «Часопіс па музейлогіі і антыкваразнаўству». Тэарэтычныя пытанні музейзнаўства ў першых перыядычных выданнях. Стварэнне прафесійных музейных арганізацый (Музейная асацыяцыя Велікабрытаніі, Амерыканская асацыяцыя музеяў, Скандынаўскі музейны саюз і інш.). Аб'яднанне музейных супрацоўнікаў у міжнародным маштабе. Стварэнне Міжнароднага бюро музеяў (1926), Міжнароднага савета музеяў (ІКОМ) (1946).

Пошук новых мадэляў музея ў канцы XIX – пачатку XX ст. Праект «ідэальнага музея» М. Ф. Фёдарова. Канцэпцыі «карыстнага музея» Дж. К. Даны і «жывога музея» П. А. Фларэнскага і інш.

Спробы наладжання сістэмы прафесійнай падрыхтоўкі музейных супрацоўнікаў ў канцы XIX – пачатку XX ст. Школа Луўра (1881), Адукацыйная праграма Пенсільванскага музея (1908 г.), Маскоўскі археалагічны інстытут і яго філіялы (пачатак XX ст.). Дзейнасць Віцебскага аддзялення Маскоўскага археалагічнага інстытута.

Музейныя з'езды і канферэнцыі і іх праблематыка. Выданні матэрыялаў з'ездаў і іх роля ў развіцці музейнай тэорыі і практыкі.

Стадыя тэорыі і сінтэзу (1960-я гг. – пачатак ХХІ ст.). З'яўленне тэарэтычнай музейлогіі і развіццё музейлогіі з прыкладной у самастойную навуковую дысцыпліну. Стварэнне і дзейнасць Міжнароднага камітэта па музейлогіі (ІКОФОМ).

Фарміраванне нацыянальных школ. Заходнееўрапейская (працы К. Хадсана, Д. Льюіса, Ж. А. Рыўера, Ю. Ромедэра, Д. Камерона, А. Хупер-Грынхіл і інш.), усходнееўрапейская (працы Ё. Бенеша, З. Странскага, І. Неуступнага, І. Ян, В. Хербста, К. Шрайнера, В. Глузінскага, І. Свяцімскага і інш.), амерыканская (працы Д. Камерона, В. Вошберна, Ж. Баркоў і інш.), савецкай (даследаванні А. Б. Закс, М. Б. Гнядоўскага, У. Ю. Дукельскага, С. А. Каспарынскай, А. І. Міхайлоўскай, Ю. П. Пішчуліна, Д. А. Равіковіч, А. М. Разгона і інш.).

Кірункі сучасных музейзнаўчых даследаванняў на постсавецкай прасторы.

Развіццё музейзнаўства ў Рэспубліцы Беларусь. Працы А. А. Гужалоўскага, Т. А. Джумантаевай, А. М. Калбаскі, В. У. Мірончык, А. Б. Сташкевіч і інш. Дысертацыйныя даследаванні ў галіне музейзнаўства ў Рэспубліцы Беларусь.

Фарміраванне сістэмы падрыхтоўкі музейных кадраў у Беларусі. Адкрыццё музейных кафедраў. Дзейнасць БелДІПК у сістэме перападрыхтоўкі музейных кадраў. Музейная аспірантура.

Утварэнне Беларускай асацыяцыі музеяў. Дзейнасць БелДІПК (Беларускага дзяржаўнага інстытута праблем культуры) і БІК (Беларускага інстытута культуры) у галіне музейзнаўства. Выданне «Музейных сшыткаў» і спробы распрацоўкі тэарэтычных праблем музейзнаўства. Часопіс «Беларускі музей».

РАЗДЗЕЛ 2. ТЭАРЭТЫЧНАЕ МУЗЕЯЗНАЎСТВА

Тэма 3. Музейзнаўства як навуковая дысцыпліна

Вызначэнне музейзнаўства як навуковай дысцыпліны. Аб'ект музейзнаўства. Разуменне яго як гістарычнай формы існавання грамадскай патрэбы ў адборы, захаванні і выкарыстанні музейнасці.

Фарміраванне ўяўленняў аб уласным прадмеце музейзнаўства. Праблема трактоўкі прадмета музейзнаўства. Канцэптуальныя падыходы да вызначэння прадмета музейзнаўства: інстытуцыянальны, прадметны, аксіалагічны, моўны, камунікацыйны і комплексны. Прадмет музейзнаўства.

Суадносіны паняццяў «музейзнаўства», «музейлогія» і «музейная справа». Праблемнае поле музейзнаўства.

Структурна-функцыянальны падыход да музейзнаўства. Погляды даследчыкаў на структуру музейзнаўства. Агульнае і спецыяльнае музейзнаўства. Узаемасувязь тэарэтычнага і прыкладнага музейзнаўства. Складовыя элементы музейзнаўства: генетычны (гісторыя музейнай справы).

структурны (тэорыя дакументавання, тэорыя тэзаўрыравання, тэорыя музейнай камунікацыі), музейнае крыніцазнаўства і практычны (прыкладное музеязнаўства) аспекты.

Тэма 4. Мова музеязнаўства.

Падрыхтоўка і выданне музеялагічных слоўнікаў

Уласная тэрміналогія як прымета самастойнай навуковай дысцыпліны. Тэрміналагічныя праблемы навукі. Міжнародны характар і ступень распрацаванасці мовы музеязнаўчай навукі. Фарміраванне паняццёвага апарату музеязнаўства.

Рэзалюцыі Генеральнай канферэнцыі ICOM (1965) аб стварэнні музеялагічнага слоўніка. З'яўленне рэгіянальных музеялагічных слоўнікаў у 1970-я гг. Стварэнне працоўнай групы па падрыхтоўцы тэрміналагічнага слоўніка (1976). Выданне 20-моўнага гласарыя па музейлогіі (1986). «Ключавыя паняцці музейлогіі» (2012). «Слоўнік музейлогіі» (2022).

Падрыхтоўка і выданне музейнай энцыклапедыі ў СССР і РФ. Расійская музейная энцыклапедыя (2001). «Слоўнік актуальных музейных тэрмінаў» (2009), «Слоўнік музейных тэрмінаў» (2010).

Фарміраванне беларускамоўнай музейнай тэрміналогіі. Перакладныя беларуска-англійскія і беларуска-рускія слоўнікі па музеязнаўству.

Тэма 5. Метад музеязнаўства.

Месца музеязнаўства ў сістэме навуковых ведаў

Метад як прымета навукі. Дыскусія аб метадзе музеязнаўства. Распрацоўка пытанняў метада музеязнаўства ў музеязнаўчай літаратуры. Асаблівасці і характарыстыкі метада музеязнаўства. Каштоўнасць-пазнавальны характар метада музеязнаўства. Агульнанавуковыя і спецыяльнанавуковыя метады профільных і сумежных навук у сістэме метада музеязнаўства. Значэнне гісторыка-аналітычнага і гісторыка-параўнальнага метадаў. Сістэмны аналіз у даследаванні музеязнаўчых праблем. Структурна-семіатычныя метады аналізу ў музеязнаўстве. Метад мадэлявання гісторыка-культурных і прыродных з'яў. Музейнае крыніцазнаўства як спецыфічны музеязнаўчы метада.

Міждысцыплінанасць музеязнаўства як спецыфічная сутнасць гэтай сферы ведаў. Абумоўленасць міждысцыплінанасці музеязнаўства. Музеязнаўства і іншыя сферы навуковых ведаў: агульнагуманітарныя, профільныя. Суадносіны і ўнутраныя сувязі.

Месца музеязнаўства ў структуры культуралагічных ведаў. Роля культуралагічных паняццяў ў тэарэтычным, гістарычным і прыкладным музеязнаўстве.

Тэма 6. Трасфармацыя сэнсу музея ў гісторыі

Этымалогія паняцця «музей». Тэорыі паходжання музеяў: суб'ектыўна-эстэтычная, біялагічная, філалагічная, музей як сродак адыходу ад невыноснага сённяшняга дня, сацыяльная і інш.

Этапы фарміравання музея як сацыякультурнага інстытута. Музей у грэка-рымскай цывілізацыі: музей як сінкрэтычны храм навук, мастацтваў і памяці, як спецыялізаваны навуковы комплекс, які ўвасабляе пазнавальны погляд на акаляючае асяроддзе. Музей у катэгарыяльнай сістэме Сярэднявечча. Музей у культуры Адраджэння. Музей у культурнай традыцыі эпохі Асветы. Музеі ў амерыканскай і еўрапейскай традыцыі. Спецыфіка трансфармацый музея ў другой палове XX ст. Музей у інтэрпрэтацыі сучасных тэарэтынай і практыкаў музейзнаўства.

Ідэі нацыянальнага музея. Праекты Ф. Адэлунга, Б. Віхмана, Т. Зана.

Пошук новых мадэляў музея ў канцы XIX – пачатку XX ст. Праект «ідэальнага» музея М. Ф. Фёдарова і яго філасофская канцэпцыя (ўзнаўленне жыцця і культуры былых пакаленняў). Новае ў характары музейнай дзейнасці. Ідэі міждысцыплінарнасці («Музей для ўсіх навук»). Ідэальны музей у структуры навукі, адукацыі і выхавання.

Станаўленне і развіццё ідэі дэмакратызацыі музея. Дж. К. Дана і яго ідэя «карыснага музея». Паняцце «музейнага прадмета» (па Дж. К. Дану).

Канцэпцыя «жывога музея» П. А. Фларэнскага. Даклад камісіі па ахове помнікаў Кіева-Пячэрскай Лаўры. Абгрунтаванне музейнай каштоўнасці Лаўры. Функцыянальны метады і «жывы» музей. Асаблівасці музея-храма.

Музей у эпоху постмадэрнізму. Традыцыі і навацыі ў дзейнасці музея па адборы, захаванні і інтэрпрэтацыі прыродных і гісторыка-культурных аб'ектаў і прадметаў у сучасных умовах. Ідэі «музея без сцен» (А. Мальро), «музея-кантэксту» (П. Мейран), «экамузея» (Ж. А. Рыёр) і рэаліі музейнай дзейнасці. Сучасныя погляды на музей у працах В. У. Бяззубавой, У. М. Грусмана, Т. П. Калугінай, А. М. Масценіцы, В. С. Сапанжы, Л. М. Шляхцінай і інш.

Вызначэнне тэрміна «музей». Падыходы да вызначэння тэрміна «музей». Вызначэнне музея ў статусе ІКОМ. Вызначэнне музея М. Е. Каулен, З. Странскага, Д. Камерона. Музей як навукова-даследчая і навукова-асветніцкая ўстанова. Музей як сацыякультурны інстытут і інстытут сацыякультурнай памяці. Музей як культурная форма.

Тэма 7. Сацыякультурная сутнасць музея

Гістарычны падыход да вызначэння сацыякультурных функцый музея. Сацыякультурныя функцыі музея: дакументаванне, адукацыі і выхавання, арганізацыя вольнага часу. Яўныя і латэнтныя функцыі музея. Адносная самастойнасць і характар узаемадзеяння функцый музея, іх стабільнасць і дынамізм. Асаблівасці рэалізацыі функцый у розных музеях. М. Д. Гнядоўскі і крытычнае стаўленне да функцыянальнай характарыстыцы музейнай дзейнасці. Дынаміка функцый музеяў. Прагнозы эвалюцыі функцый музея. Формы рэалізацыі музеямі сацыяльных функцый. Асноўныя задачы музея як установы культуры. Місія музея.

Тыпалогія і класіфікацыя музея як дыскусійная праблема. Сучасныя класіфікацыі музеяў па сутнасным прыкметам. Крытэрыі для вылучэння груп музеяў.

Паняцце «профіль музея» і профільная класіфікацыя: гістарычныя, мастацкія, літаратурныя, прыродазнаўчанавуковыя, музычныя, тэатральныя, архітэктурныя, навукова-тэхнічныя, педагагічныя, сельска-гаспадарчыя, прамысловыя, комплексныя.

Класіфікацыя па адміністрацыйна-тэрытарыяльным прынцыпе: музеі рэспубліканскага, музеі абласнога, музеі раённага і гарадскога падпарадкавання.

Класіфікацыя музеяў па форме ўласнасці: дзяржаўныя і прыватныя музеі.

Падзел музеяў па прававым статусе: галаўныя і філіялы.

Класіфікацыя музеяў па прымеце грамадскага прызначэння (ці арганізацыйных тыпах): навукова-даследчыя (акадэмічныя), навукова-асветніцкія (масавыя), вучэбныя і дзіцячыя.

Класіфікацыя па маштабах дзейнасці: цэнтральныя, рэгіянальныя і мясцовыя.

Класіфікацыя па спосабу дакументавання рэальнасці: музеі калекцыйныя, ансамблевыя і асяроддзевыя. Музеі пад адкрытым небам: паняцце, вопыт стварэння за мяжой і ў Рэспубліцы Беларусь. Прынцыпы арганізацыі музеяў пад адкрытым небам (па І. В. Макавецкаму). Дзве асноўныя групы музеяў пад адкрытым небам: комплексныя і спецыялізаваныя. Вядомыя музеі пад адкрытым небам.

Музеі-запаведнікі. Гісторыка-культурныя музеі-запаведнікі. Паняцце і гісторыя фарміравання. Музеі-храмы і музеі-манаствыры. Музей-храм: паняцце і асаблівасці. Музей-манастыр: паняцце і спецыфіка.

Мемарыяльныя музеі-кватэры і музеі-сядзібы як віды музеяў. Паняцце, разнавіднасці, перспектывы развіцця музеяў-кватэр. Музеі-сядзібы: паняцце і асаблівасці арганізацыі. Вопыт стварэння і функцыянавання ў Рэспубліцы Беларусь музеяў-кватэр, музеяў-сядзібаў. Музей-сядзіба «Здраўнёва» і інш., Літаратурны музей Пятруся Броўкі (музей-кватэра), Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа (дом-музей), Мемарыяльны музей-майстэрня З. І. Азгура (музеі-майстэрні) і інш.

Паняцце «музейная сетка». Фактары, што ўплываюць на развіццё музейнай сеткі. Дынаміка і агульныя тэндэнцыі развіцця музейнай сеткі Рэспублікі Беларусь на сучасным этапе. Структура музейнай сеткі Рэспублікі Беларусь.

Тэма 8. Музейны прадмет у структуры музеязнаўства і музейнай справы.

Фарміраванне ўяўленняў аб спецыфічнасці музейнага прадмета. Праца І. Д. Майёра. Фарміраванне паняццяў для абагульнення разнастайнасці назапашаных музейных скарбаў. Погляды на музейных прадмет Н. Ф. Фёдарова. Распрацоўка музейна-прадметнай праблематыкі ў 1920-30-я гг. Працы Ф. І. Шміта, М. М. Дружыніна. Роля І Усерасійскага музейнага з'езда ў зніжэнні цікавасці да тэорыі музейнага прадмета. Выданне «Асноў савецкага музеязнаўства» (Масква, 1955). Зацвярджэнне тэрміна «музейны прадмет» у музеязнаўчай практыцы. Тэарэтычныя распрацоўкі 1960-1980-х гг. Даследаванні У. Ю. Дукельскага, У. У. Кандрацьева, М. А. Нікішына.

А. М. Разгона, Л. Ц. Сафразьяна, В. М. Сурынава, М. Я. Кучарэнкі, Р. С. Кнабэ, Н. Г. Самарынай, М. А. Тамілава і інш. Вывучэнне музейнага прадмета і яго спецыфікі ў постсавецкі перыяд.

Змест паняцця «музейны прадмет». Вызначэнне А. М. Разгона. Музейны прадмет як вылучаны з акаляючага асяроддзя прадмет музейнага значэння, уключаны ў музейны збор і здольны доўга захоўвацца. Суаднясенне паняццяў: прадмет музейнага значэння – музейны прадмет – музейны экспанат. Музейны прадмет – як крыніца ведаў і эмацыянальнага ўздзеяння. Асноўныя ўласцівасці музейнага прадмета: інфармацыйнасць (паняцці «інфармацыйны патэнцыял», «інфармацыйнае поле»: знешняе і ўнутранае), экспрэсіўнасць, рэпрэзентатыўнасць, атрактыўнасць і асацыятыўнасць. Паняцце «музеальнасці / музейнасці».

Аналіз каштоўнасці музейнага прадмета. Навуковая, гістарычная, мемарыяльная і мастацкая ці эстэтычная каштоўнасць. Паняцце тыповых і ўнікальных музейных прадметаў. Музейная каштоўнасць.

Функцыі музейнага прадмета. Пазіцыі У. У. Кандрацьева, Н. Я. Кучарэнкі. Генетычная, утылітарна-спажывецкая, навукова-пазнавальная, культурная, мадэлявання, камунікатыўная функцыі.

Тэма 9. Найноўшыя тэндэнцыі ў разуменні музейнага прадмета

Вызначэнне музейнага прадмета з пазіцыі камунікацыйнага падыходу ў музеязнаўстве. Месца музейнага прадмета ў мадэлях акта музейнай камунікацыі Д. Камерона і А. Хупер-Грынхіл. Музейныя прадметы як знакі музейнай мовы. Семантычная характарыстыка музейнага прадмета.

Пашырэнне зместу музейнага прадмета. Нематэрыяльная спадчына як аб'ект музейнага калекцыяніравання. «Міжнародная канвенцыя аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны» (2003). Вызначэнне і складаючыя нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Магчымасці і межы выкарыстання нерухомых помнікаў гісторыі і культуры ў музейных мэтах. Абагульненне інфармацыі аб гэтай катэгорыі помнікаў і падрыхтоўка да іх уключэння ў экспазіцыйны ансамбль ці да самастойнага паказу. Асаблівасці музеефікацыі аб'ектаў нематэрыяльнай спадчыны. Змены ў вызначэнні музейнага прадмета. Музейны прадмет як уключаны ў музейны збор гісторыка-культурны і прыродны аб'ект, які валодае музейнай каштоўнасцю, з'яўляецца крыніцай разнастайных ведаў і эмацыянальнага ўздзеяння.

Тэма 10. Тэорыя дакументавання ў музеязнаўстве

Паняцце навуковага дакументавання ў сучасным музеязнаўстве. Навуковае дакументаванне з'яў, працэсаў, што адбываюцца ў прыродзе і грамадстве, як спецыфічны тып музеялагічнага даследавання.

Мэта і сэнс дакументавання. Прынцыпы і крытэрыі дакументавання. Кагнітыўна-каштоўнасны характар музейнага дакументавання. Паняцці «рэч», «прадмет музейнага значэння», «музейны прадмет».

Залежнасць характару дакументавання ад тыпу і профілю музеяў.

Праблема дакументавання сучаснасці.

Тэма 11. Тэорыя тэзаўрыравання ў музейзнаўстве

Паняцце тэзаўрацыі і яе інтэпрывацыя ў сучасным музейзнаўстве. Тэзаўрацыя як другая ступень вывучэння музейнасці, яе пазнання, уліку і аховы.

Працэс стварэння фонда музейных прадметаў як адзін з элементаў тэзаўрыравання. Музейны фонд як «новая культурная рэальнасць». Паняцці «музейная калекцыя» і «музейны збор». Прынцыпы вывучэння музейных збораў як асаблівай мадэлі рэальнага асяроддзя і дакументальнай сістэмы. Класіфікацыя, сістэматызацыя і інтэпрывацыя музейных прадметаў у кантэксце тэзаўрыравання. Значэнне навуковай арганізацыі фондаў. Паняцце «другасная дакументацыя».

Сучасныя тэхналогіі ўліку музейных прадметаў. Новыя інфармацыйныя тэхналогіі і тэзаўрыраванне. Ахова музейных прадметаў і інфармацыі, якая ў іх утрымліваецца, як адзін з элементаў тэзаўрацыі.

Тэма 12. Тэорыя камунікацыі ў музейзнаўстве

З'яўленне камунікацыйных уяўленняў. Даследаванні 1920–30-х гг. Працы Р. Хартлі. Развіццё камунікацыйных уяўленняў у 1940-я гг.: фарміраванне натуральна-тэхнічнага (даследаванні К. Шэнана, Н. Вінера і інш.) і гуманітарнага падыходу (працы Ф. Шэфільда, К. Хоўланда і інш.) да камунікацыі. Вылучэнне тэорыі камунікацыі ў самастойную галіну ў 1960-я гг. Даследаванні М. Мак-Люэна. Распрацоўка пытанняў камунікацыі ў галіне культуры (К. Леві-Строс, М. С. Каган, К. Чэры, Р. Якбсан, А. Д. Урсул і інш.).

Распрацоўка камунікацыйнай тэорыі ў музейзнаўстве ў краінах Еўропы і Паўночнай Амерыкі. Публікацыі Х. Паркера (1963), Д. Камерона (1968), Ю. Ромедэра (1980), В. Глузінскага (1980), Х. Осбарна (1985), А. Хупер-Грынхіл (1994, 2007) і інш. Развіццё камунікацыйных уяўленняў у СССР (Я. А. Розэнблюм, М. А. Нікішын, М. Б. Гнядоўскі, Ю. У. Дукельскі, З. А. Бонамі, Б. А. Сталяроў, В. С. Сапанжа і інш.).

Спробы распрацоўкі тэорыі музейнай камунікацыі ў Рэспубліцы Беларусь (А. А. Гужалоўскі, Я. Л. Краснова і інш.).

Асноўныя метадалагічныя канцэпцыі і падыходы да вывучэння музейнай камунікацыі: антрапацэнтрысцкі, культуралагічны, дыялагічны, аксіялагічны. Мадэлі музейнай камунікацыі: пазнавальная, эстэтычная, знакавая, дыялогавая, міждысцыплінарная, інфармацыйная.

Паняцце «акта музейнай камунікацыі». Лінейная і інтэрактыўная схемы акта музейнай камунікацыі. Пазіцыя Д. Камерона і А. Хупер-Грынхіл.

Музейная камунікацыя як аснова экспазіцыйна-выставачнай і культурна-адукацыйнай дзейнасці музея. Разнастайнасць форм музейнай камунікацыі. Эфектыўнасць і шматграннасць музейнай камунікацыі. Міждысцыплінарнае супрацоўніцтва ў працэсе музейнай камунікацыі.

Тэма 13. Музейнае крыніцазнаўства і яго спецыфіка

Падыходы да разумення музейнага крыніцазнаўства.

Праблема вызначэння крыніцы. Дваістая прырода гістарычнай крыніцы. Музейны прадмет як гістарычная крыніца.

Аб'ект і прадмет музейнага крыніцазнаўства. Погляды А. М. Разгона, Н. П. Фінягінай, Я. А. Варанцовай, Н. Г. Самарынай і інш. Спробы вывучэння крыніцазнаўчых магчымасцей музейных прадметаў у айчыннай гістарыяграфіі.

Акцэнт на вывучэнні семантычнай інфармацыі і спецыфічных уласцівасцяў музейных прадметаў. Традыцыйнае і нетрадыцыйнае крыніцазнаўства. Класіфікацыя крыніц: рэчавыя, выяўленчыя, вербальныя, знакавыя (канвенцыянальныя), паводзінскія, гукавыя (фанічныя). Прынцыпы класіфікацыі. Статычныя і дынамічныя крыніцы.

Крыніцазнаўчая эўрыстыка. Вызначэнне тэксту крыніцы. Вызначэнне паходжання крыніцы (атрыбуцыя). Крыніцазнаўчы аналіз (герменэўтыка). Крыніцазнаўчы сінтэз.

Раздзел 3. ПРЫКЛАДНОЕ МУЗЕЯЗНАЎСТВА ЯК СТРУКТУРНАЯ ЧАСТКА НАВУКІ

Тэма 14. Прыкладное музеезнаўства і яго змест

Паняцце «прыкладное музеезнаўства». Прадмет прыкладнога музеезнаўства. Вывучэнне музейнай практыкі, аналіз розных аспектаў функцыянавання музея як сацыякультурнага інстытута.

Структура прыкладнога музеезнаўства і яе суадносіны са структурай музеезнаўства як тэарэтычнай асновы асэнсавання практычнай дзейнасці музея.

Навуковыя методыкі і тэхналогіі як аснова прыкладнога музеезнаўства. Агульныя і спецыяльныя методыкі, асаблівасці іх выкарыстання з улікам аб'екта даследавання. Абумоўленасць фарміравання навуковай методыкі і тэхналогіі прыкладнога музеезнаўства развіццём гуманітарных, прыродазнаўчанавуковых, тэхнічных навук і тэорыі музеезнаўства.

Тэхніка музейнай работы і яе змест.

Арганізацыя і кіраванне музейнай дзейнасцю і іх узаемаабумоўленасць.

Тэма 15. Навукова-фондавая дзейнасць музея як кірунак музейнай дзейнасці

Паняцце «фонды музея». Умовы, якім павінны адпавядаць фонды музея.

Нарматыўна-прававое забеспячэнне навукова-фондавай дзейнасці. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры (2016 з дапаўненнямі). Тыпавая інструкцыя аб парадку ўліку, каталагізацыі, навуковай апрацоўкі і захоўвання музейных прадметаў, навукова-дапаможных і сыравінных матэрыялаў (2022), пастанова Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь «Аб устанаўленні форм уліковых дакументаў, якімі афармляюцца рэгістрацыя і рух прадметаў музейнага значэння, музейных прадметаў, навукова-дапаможных і сыравінных матэрыялаў» (2016 г.) і інш.

Асноўныя кірункі навукова-фондавай работы музея. Структура і склад музейных фондаў.

Дзейнасць фондава-закупачнай камісіі.

Навуковае камлектаванне як элемент навуковай канцэпцыі музея. Прынцыпы адбору прадметаў музейнага значэння ў фондавы збор. Дакументаванне працэсу камплектавання фондаў. Пытанні міжмузейнай каардынацыі пад час камплектавання фондаў.

Улік музейных фондаў як складаючы элемент навукова-фондавай дзейнасці музея, яго юрыдычны і навуковы аспекты. Асноўныя этапы ўліку фондаў. Уліковая і фондавая дакументацыя. Прызначэнне і структура навукова-даведачнага апарата. Камп'ютэрызацыя музейных фондаў як форма іх вывучэння, уліку і выкарыстання.

Музейная каталагізацыя і інфармацыйна-пошукавыя сістэмы.

Этапы і методыка вывучэння музейнага прадмета і фіксацыя яго вынікаў. Класіфікацыя, сістэматызацыя, інтэрпрытацыя, атрыбуцыя як этапы вывучэння музейнага прадмета. Асаблівасці класіфікацыі музейных прадметаў: па матэрыялу, спосабу, месцу і часу яго вырабу, аўтарскай, сацыяльнай, этнічнай прыналежнасці і інш. Методыка манаграфічнага вывучэння музейнага прадмета і музейных калекцый. Формы фіксацыі і навуковага апісання музейных прадметаў.

Ахова і захаванне музейных фондаў. Паняцце аб сістэме захавання музейных фондаў. Асобнае і комплекснае захаванне музейных фондаў. Рэжымы музейнага захавання. Патрабаванні да будынкаў музеяў і фондасховішчаў. Умовы захавання музейных прадметаў у залежнасці ад ступені захаванасці і схільнасці матэрыяла да ўздзеяння знешніх умоў. Сістэмы захавання ў фондасховішчах, на экспазіцыі, пры транспартыроўцы. Адкрытае захаванне музейных фондаў і яго спецыфіка.

Тэма 16. Навуковае і мастацкае праектаванне музейнай экспазіцыі

Генезіс і эвалюцыя экспазіцыі. Тэндэнцыі развіцця экспазіцыйнай прасторы музея. Экспазіцыя як адна з форм навуковай работы музея і спецыфічная форма публікацыі музейных збораў. Праблема суадносін зместу і формы музейнай экспазіцыі.

Навуковая канцэпцыя і прынцыпы арганізацыі экспазіцыйнай прасторы. Тыпалогія экспазіцыі і яе залежнасць ад профіля музея і асаблівасцей экспануемага матэрыяла. Прыцыпы ўзаемадзеяння аб'екта экспанавання і экспазіцыйнай прасторы. Экспазіцыя комплекса і экспазіцыя аднаго прадмета. Фактары, якія ўплываюць на выбар пэўнага тыпа музейнай экспазіцыі.

Метады арганізацыі музейнай экспазіцыі: сістэматычны, тэматычны, ансамблевы і іх класіфікацыя.

Экспазіцыйныя матэрыялы. Канцэнтрацыя і абагульненне інфармацыі аб музейным прадмеце і афармленне яго да паказу ў адпаведнасці з канцэптуальнай асновай экспазіцыі. Экспазіцыя як сінтэз навукі і мастацтва. Прынцыпы арганізацыйна-прастаравага асяроддзя ў музейнай экспазіцыі. Паняцце аб выстаўцы як форме экспазіцыйнай работы музея. Тыпы і віды выставак.

Экспазіцыйнае абсталяванне як сродак арганізацыі прасторы для кампазіцыйных рашэнняў.

Тэма 17. Музейная педагогіка як метадалогія культурна-адукацыйнай дзейнасці музея

Гістарычныя перадумовы фарміравання музейнай педагогікі. Залежнасць культурна-адукацыйнай дзейнасці музея, яе зместу і задач ад канкрэтнай палітыка-эканамічнай і сацыя-культурнай сітуацыі ў грамадстве.

Тэарэтычныя асновы музейнай педагогікі. Музейна-адукацыйны працэс і яго складаючыя. Сродкі выхавання ў музеі. Асноўныя накірункі музейнай педагогікі.

Формы работы з наведвальнікамі і іх класіфікацыя. Пазамузейныя формы культурна-адукацыйнай дзейнасці. Інклюзіўныя праграмы ў музеі.

Музейная аўдыторыя як аб'ект музейзнаўчага даследавання. Метады псіхалогіі, педагогікі, сацыялогіі і музейзнаўства ў вывучэнні музейнай аўдыторыі. Асноўныя працэдуры сацыялагічнага даследавання.

Псіхалагічныя асаблівасці ўспрымання музейнай інфармацыі рознымі катэгорыямі наведвальнікаў. Спецыфіка работы з дашкольнікамі і малодшымі школьнікамі, падлеткамі і студэнтамі. Асаблівасці работы музея з людзьмі трэцяга ўзросту і асобамі з фізічнымі, псіхічнымі і сэнсарнымі абмежаваннямі. Методыка работы музея з адзінкавымі і сямейнымі наведвальнікамі.

Тэма 18. Навукова-даследчая дзейнасць музея.

Музей як навукова-даследчая ўстанова. Фарміраванне ўяўленняў аб музеі як навуковай установе. Значэнне даследчай работы музея для развіцця навукі. Месца навуковых даследаванняў ў дзейнасці музея. Асаблівасці навукова-даследчай работы музея. Мэты і задачы даследчай дзейнасці музеяў, яе фінансаванне і кадравае забеспячэнне.

Спробы класіфікацыі навуковых даследаванняў у музеі. Асноўныя кірункі навукова-даследчай работы ў музеях: музейлагічныя і профільна-навуковыя даследаванні.

Паняцце навуковай канцэпцыі музея. Даследаванні ў працэсе распрацоўкі навуковай канцэпцыі.

Навуковыя даследаванні ў сферы навукова-фондавай работы музеяў. Навуковыя даследаванні ў працэсе камплектавання фондаў. Музейлагічнае вывучэнне музейных прадметаў, іх пашпартызацыя і каталагізацыя. Паняцце музейнага крыніцзнаўства. Афармленне вынікаў вывучэння музейных прадметаў. Навуковыя даследаванні ў галіне аховы і захавання музейных фондаў. Дзейнасць рэстаўрацыйнай рады.

Навуковыя даследаванні ў галіне музейнай камунікацыі. Навуковыя даследаванні ў працэсе падрыхтоўкі музейнай экспазіцыі. Даследаванні ў галіне музейнай педагогікі і культурна-адукацыйнай дзейнасці музея. Даследаванні ў галіне музейнай псіхалогіі і іх значэнне. Музейная сацыялогія як напрамак музейнай дзейнасці.

Профільна-навуковыя даследаванні ў музеях.

Арганізацыя навукова-даследчай дзейнасці музея. Перспектыўнае і бягучае планаванне. Каардынацыя навуковай работы музеяў з іншымі навуковымі і навучальнымі ўстановамі, музеямі і інш.

Формы публікацій і афармлення вынікаў навуковых даследаванняў у музеі. Музейны архіў і яго фарміраванне, функцыі, дзейнасць. Пасада навуковага сакратара і яго роля ў справе арганізацыі навукова-даследчай дзейнасці музея. Дзейнасць метадычнага савета ў справе кантроля і арганізацыі навукова-даследчай дзейнасці музея.

Тэма 19. Арганізацыйна-кіраўнічыя асновы дзейнасці музея

Сістэма менеджмента ў сферы культуры. Культура і рынак. Дзяржаўнае рэгуляванне ў сферы культуры. Асаблівасці маркетынга ў сферы культуры. Спонсарства і мецэнацтва ў культуры.

Заканадаўчыя асновы музейнай дзейнасці. Навуковая, арганізацыйная і тэхнічная структура музея. Адміністрацыя музея і праблема яе прафесіяналізму.

Праблема праграмавання і фінансавання дзейнасці музея ў сучасных умовах. Спосабы фінансавання. Сістэма работы з персаналам музея. Стымулявання і матывацыі супрацоўнікаў музея.

Паняцце «музейны маркетынг» як спецыфічны від кіраўнічай дзейнасці музея. Асаблівасці выяўлення запытаў рэальных і патэнцыяльных наведвальнікаў музея і метадаў іх задавальнення. Роля маркетынга ў знешнеэканамічнай дзейнасці музея. Маркетынг як філасофія музейнай вытворчасці. Агульныя і прыватныя крытэрыі эфектыўнасці музейнага маркетынга і навуковыя метады іх вывучэння.

Сувязі музеяў з грамадскасцю (PR). Фарміраванне іміджу музея.

Тэма 20. Новыя тэхналогіі ў музейнай справе

Музейная справа як інфармацыйны працэс. Рэсурсы культурныя і рэсурсы інфармацыйныя. Музейныя аўтаматызаваныя інфармацыйныя сістэмы і іх вытворныя.

Музей у інфармацыйнай прасторы. Музейныя электронныя публікацыі і тэхналогія мультымедыя. Электронныя выданні на CD-ROM. Музейныя вэб-сайты. Віртуальныя экспанаты, экспазіцыі і выстаўкі. Культурна-адукацыйная дзейнасць музея ў віртуальнай прасторы.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ

Нумар раздзела ці тэмы	Назвы раздзелаў, тэмы	Колькасць аўдыторных адзін			Форма кантролю ведаў
		лекцыі	семінарыя заняткі	Колькасць гадзін КРС	
1	Уводзіны	0.5			
Раздзел 1. Гісторыя станаўлення музеязнаўства					
2	Тэма 1. Перыядызацыя музеязнаўства як навукавай дысцыпліны	1			
3	Тэма 2. Фарміраванне музеязнаўства як навукавай дысцыпліны	2		2	Знаёмства ў працамі тэарэтыкаў музеязнаўства, напісанне эсэ
Раздзел 2. Тэарэтычная музеязнаўства як складовая частка навукі					
4	Тэма 3. Музеязнаўства як навукавая дысцыпліна	2,5		2	Знаёмства з працамі тэарэтыкаў музеязнаўства
5	Тэма 4. Мова музеязнаўства. Падрыхтоўка і выданне музеялагічных слоўнікаў	2			
6	Тэма 5. Метад музеязнаўства. Месца музеязнаўства ў сістэме навуковых ведаў	1			
7	Тэма 6. Трансфармацыя сэнсу музея ў гісторыі	2	2	2	Напісанне эсэ, падрыхтоўка і праверка электроннай прэзентацыі
8	Тэма 7. Сацыякультурная сутнасць музея	2	2	2	Напісанне эсэ падрыхтоўка і праверка электроннай прэзентацыі
9	Тэма 8. Музейны прадмет у структуры музеязнаўства і музейнай справы	6	4		

10	Тэма 9. Найноўшыя тэндэнцыі ў разуменні музейнага прадмета	1		2	
11	Тэма 10. Тэорыя дакументавання ў музейзнаўстве	1			
12	Тэма 11. Тэорыя тэзаўрыравання ў музейзнаўстве	1			
13	Тэма 12. Тэорыя камунікацыі ў музейзнаўстве	3	4		
14	Тэма 13. Музейнае крыніцазнаўства і яго спецыфіка		4		
Раздзел 3. Прыкладное музейзнаўства як структурная частка навукі					
15	Тэма 14. Прыкладное музейзнаўства і яго змест	1			
16	Тэма 15. Навукова-фондавая дзейнасць музея як кірунак музейнай дзейнасці	2		2	Праверка творчых заданняў
17	Тэма 16. Навуковае і мастацкае праектаванне музейнай экспазіцыі	2	6		
18	Тэма 17. Музейная педагогіка як метадалогія культурна-адукацыйнай дзейнасці музея	2	6		
19	Тэма 18. Навукова-даследчая дзейнасць музея	2		2	Праверка творчых заданняў і электронных прэзентацый
20	Тэма 19. Арганізацыйна-кіраўнічыя асновы дзейнасці музея	2			
21	Тэма 20. Новыя тэхналогіі ў музейнай справе	2		2	Праверка электронных прэзентацый
	Разам ...	38	28	16	

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. Сафонов, А. А. Музейное дело и охрана памятников : учебник и практикум для академического бакалавриата : учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по гуманитарным направлениям / А. А. Сафонов, М. А. Сафонова. – Москва : Юрайт, 2019. – С. 10-37, 81-238.
2. Соколова, М. В. Музейная педагогика : учебное пособие для вузов / М. В. Соколова. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Юрайт, 2020. – С. 9–77.
3. Шляхтина, Л. М. Основы музейного дела: теория и практика : учебное пособие / Л. М. Шляхтина. – Изд. 7-е, стер. – Санкт-Петербург : Планета музыки, [2021]. – 248 с.
4. Юренева, Т. Ю. Музееведение : учебник / Т. Ю. Юренева. – Москва : Академический Проект, 2003. – С. 3-14, 319-517.

Дадатковая

1. Ананьев, В. Г. История зарубежной музеологии: Идеи, люди, институты / В. Г. Ананьев. – М.: Памятники мыслей, 2018. – 392 с.
2. Гедзімін, Л. А. Руска-беларускі слоўнік музейнай тэрміналогіі / Л. А. Гедзімін ; БДУ, Філалагічны фак., Каф. гісторыі беларускай мовы. – Мінск : БДУ, 2017. – 37 с.
3. Калугина, Т. П. Художественный музей как феномен культуры / Т. П. Калугина. – СПб. : Петрополис, 2001. – 221 с.
4. Ключевые понятия музеологии: [перевод / составители: André Desvallées и François Mairesse]. – Москва : ИКОМ России, 2012. – 101 с.
5. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб культуры: па стане на 6 лют. 2023 г. – Мінск :Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь, 2023. – 280 с.
6. Комлев, Ю. Э. Коммуникации в музее: теория и практика: монография / Ю. Э. Комлев. – 2-е изд. – Москва :Юрайт, 2024. –315 с.
7. Музей как медиа: Дискуссии в Музее Бориса Ельцина / под ред. Л. Старостовой. – Екатеринбург: Кабинетный учёный, 2022. – 248 с.
8. Музейное дело в России / под ред. М. Е. Каулен (отв. ред.); И. М. Коссовой, А. А. Сундиевой. – М.: Издательство «ВК», 2005, 2-е изд. – С. 211–606.
9. Основы музееведения: учеб. пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – С. 13–107, 224–502.
10. Саймон, Н. Партиципаторный музей / Н. Саймон. – Москва : Ад Маргинем Пресс, 2017. – 439 с.
11. Сапанжа, О.С. Основы музейной коммуникации / О. С. Сапанжа; Мин-во образования и науки РФ, РГПУ им. А. И. Герцена, Федеральное агентство по культуре и кинематографии, ФГУК «Государственный Русский музей», РЦМ-ПидТ. – Санкт-Петербург: ГРМ, 2007. – 115 с.
12. Словарь актуальных музейных терминов // Музей. – 2009. – №9. – С. 47–68.

13. Словарь музейных терминов / Министерство культуры Российской Федерации, ФГУК «Государственный центральный музей современной истории России». – 2-е изд., переработанное, дополненное и исправленное. – Москва : ГЦМСИР, 2010. – 229 с. – (Музейное дело ; вып. 31)
14. Сотникова, С. И. Музеология: пособие для вузов / С. И. Сотникова. – М.: Дрофа, 2004. – 192 с.
15. Столяров, Б. А. Музейная педагогика. История, теория, практика: учебн. пособие / Б. А. Столяров. – М.: Высш. шк, 2004. – 216 с.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў

Арганізацыя самастойнай работы студэнтаў прадугледжвае падрыхтоўку студэнтамі інфармацыйных матэрыялаў на адпаведную тэматыку, мультымедыя прэзентацый па асобных падразделах вучэбнай дысцыпліны, вывучэння дадатковых крыніц і літаратуры, падрыхтоўцы да экзамену і інш.

Самастойная работа студэнтаў накіравана на:

- фарміраванне навыкаў пошуку і аналізу розных відаў інфармацыі;
- засваенне, сістэматызацыю і трансляцыю атрыманых ведаў у будучай прафесійнай дзейнасці;
- развіццё дадатковых навукова-даследчых навыкаў.

Кантроль за выкананнем самастойнай работы з’яўляецца бягучым і рэалізуецца праз электронную пошту, індывідуальныя кансультацыі, падчас лекцыйных і семінарскіх заняткаў, а таксама падчас правядзення экзамену.

Рэкамендуемыя сродкі дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Арганізацыя вучэбнай работы студэнтаў накіравана на засваенне лекцыйнага матэрыялу, а таксама на самастойны пошук і падрыхтоўку інфармацыйных матэрыялаў па гісторыі музейнай справы.

Да эфектыўных педагагічных метады і тэхналогій, якія садзейнічаюць далучэнню студэнтаў да пошуку і выкарыстання ведаў, набыццю вопыту самастойнага вырашэння задач, адносяцца:

- гісторыка-тэматычны падыход;
- тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;
- тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці;
- камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусіі, дыялогі, абмен думкамі і інш.).

Для кіравання вучэбным працэсам і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавую, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай работы, вучэбна-метадычныя комплексы. У практыку правядзення семінарскіх заняткаў мэтазгодна ўкараняць метадыкі актыўнага навучання, дыскусійныя формы.

Замацаванне атрыманых ведаў мае працяг пры праходжанні вучэбнай і вытворчай практыкі ў музеях краіны, напісанні дыпломнай работы.